EL POU de la gallina
Revista manresana d'informació i opinió

Temes del Pou | Judit Montón | Actualitzat el 24/11/2021 a les 21:44

?Cal molt més que un 25N per acabar amb la violència masclista

La violència de gènere és una xacra per a la societat. És per això que cada any es commemora, i no pas celebra, el Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència envers les Dones. D'aquesta manera es pretén sensibilitzar la població de la pandèmia mundial del masclisme i les brutals conseqüències de portar la desigualtat i la violència a l'extrem.

Foto: Francesc Rubí.

El 25 de novembre es commemora el Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència envers les Dones. Aquest va ser declarat el juliol de 1981, durant la primera Trobada Feminista de Llatinoamèrica i del Carib, que es va fer a Colòmbia, concretament a Bogotà. No va ser fins al 1999 que l'Organització de les Nacions Unides (ONU) va oficialitzar la data com a dia internacional.

L'elecció del 25N és en record de l'assassinat violent de les germanes Patria, Minerva i Maria Teresa Mirabal aquell dia de 1960 per part de la policia secreta del dictador Rafael Trujillo, a la República Dominicana. El cognom Mirabal ha esdevingut un símbol mundial de la lluita de les dones. Sobretot a partir de la cita de Minerva Mirabal, advocada i activista, que desafiava el seu destí dient «si em maten, trauré els braços de la tomba i seré més forta». Aquesta frase sovint acompanya lemes típics de les manifestacions feministes com «Sola i borratxa, vull arribar a casa» o «No hi som totes, falten les assassinades».

Les manifestacions són una manera visual i multitudinària de mostrar suport cap a una causa, en aquest cas, el feminisme. El col·lectiu feminista s'expressa de moltes maneres i una d'elles és a través de concentracions i protestes en rebuig del masclisme. El 8M, Dia Internacional de la Dona Treballadora i el 25N, el Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència envers les Dones són dos moments de l'any en què es posa la mirada en la dona. Però la lluita feminista és una tasca diària, no només en dies marcats al calendari. Carme Casanueva, terapeuta i actual presidenta de l'associació El Nord de la Dona, comenta que no li agraden les manifestacions *en contra de*, «però penso què és una manera de recordar-ho a la població». Belen Herrero, professional de Dones Amb Empenta, assegura que dies com aquest són necessaris per «visibilitzar la situació de les dones en diferents àmbits» però remarca que «no es pot reduir tot a un sol dia«. Les integrants del col·lectiu feminista no mixt de Manresa, Acció Lila, són crítiques amb les persones o institucions que s'aprofiten de «posar-se l'etiqueta de feminista» i consideren que «el que realment canviarà la realitat no són les accions simbòliques, sinó el treball diari».

Carme Casanueva: «hi ha violència que queda encoberta, costa de definir, perquè esta inserida dins de la nostra manera de ser i la nostra cultura»

Cal treballar de manera contínua i col·lectiva per arribar a un futur en què no siguin necessaris dies assenyalats perquè ja no hi ha violència contra les dones. Per a Acció Lila, «no serveix de res parlar de masclisme un dia, si la resta de l'any t'oblides del feminisme i de totes les altres lluites que l'acompanyen». De moment, a través d'actes i campanyes, a Manresa aquest 2021 també es reivindica la necessitat de l'eliminació de la violència contra les dones. Durant tot el mes es du a terme el concurs de manifestos per als alumnes de secundària i el joc interactiu *Super SIAD* per prevenir i sensibilitzar sobre la violència masclista. A més, es durà a terme un curs de llenguatge no sexista i inclusiu a càrrec de Cooperativa L'Apòstrof, els dies 16 i 18 de novembre. El dijous 25 de novembre es farà l'acte institucional a la plaça Major, a les dotze del migdia, i l'acte de rebuig a la violència masclista a les set de la tarda, a la Plana de l'Om.

Violència masclista

Per arribar a erradicar el masclisme, cal començar per anomenar les coses pel seu nom. Tal com es recull a la Llei 17/2020, del Dret de les Dones a Erradicar la Violència Masclista, és una «violació dels drets humans a través de la violència que s'exerceix contra les dones, com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones». Aquesta definició fa referència als drets humans. Cal recordar, però, que els drets de les dones no van ser reconeguts com a Drets Humans per la ONU

fins al 1993. Segons aquesta llei, la violència masclista «té com a resultat un dany o un patiment físic, sexual o psicològic».

Violència masclista és sinònim de violència de gènere, si caiem en el parany d'entendre gènere només en relació amb les dones. Acció Lila empra el terme violència masclista, perquè creuen què «és important explicitar que, tot i ser per motiu de gènere, la violència recau sobre les dones». Tot i això, la Llei Orgànica 1/2004 de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere, estableix que la violència de gènere «no és un problema que afecti l'àmbit privat. Al contrari, es manifesta com el símbol més brutal de la desigualtat existent a la nostra societat». Fins i tot la llei confirma que vivim en una societat masclista.

I continua: «es tracta d'una violència que es dirigeix sobre les dones pel fet de ser-ho, per ser considerades, pels seus agressors, faltades dels drets mínims de llibertat, respecte i capacitat de decisió», que haurien de ser inherents a qualsevol pel fet de ser persona. Uns drets que es poden veure també coartats si la víctima pertany al col·lectiu LGBTQIA+ o és una persona migrant. Les discriminacions cap als col·lectius minoritzats malauradament convergeixen. Per exemple, a una dona, per ser blanca, cisgènere i heterosexual, per estadística i estereotips, se la respectarà més que si fos una dona immigrant o formés part del col·lectiu LGBTQIA+. Per això, la Llei 17/2020 comprèn «protegir els drets de les dones transgènere i cisgènere i de les persones no binàries, amb la finalitat de respectar la diversitat de gènere». En aquest sentit, Acció Lila considera que el feminisme «no pot deixar enrere les companyes que pateixen juntament amb la violència masclista altres violències» i emplaça les institucions a posar «mesures reals per acabar amb tot això». Herrero afegeix que «el fet que un col·lectiu adquireixi drets no en pren a ningú».

Mural d'Iris Serrano al carrer de Llussà.

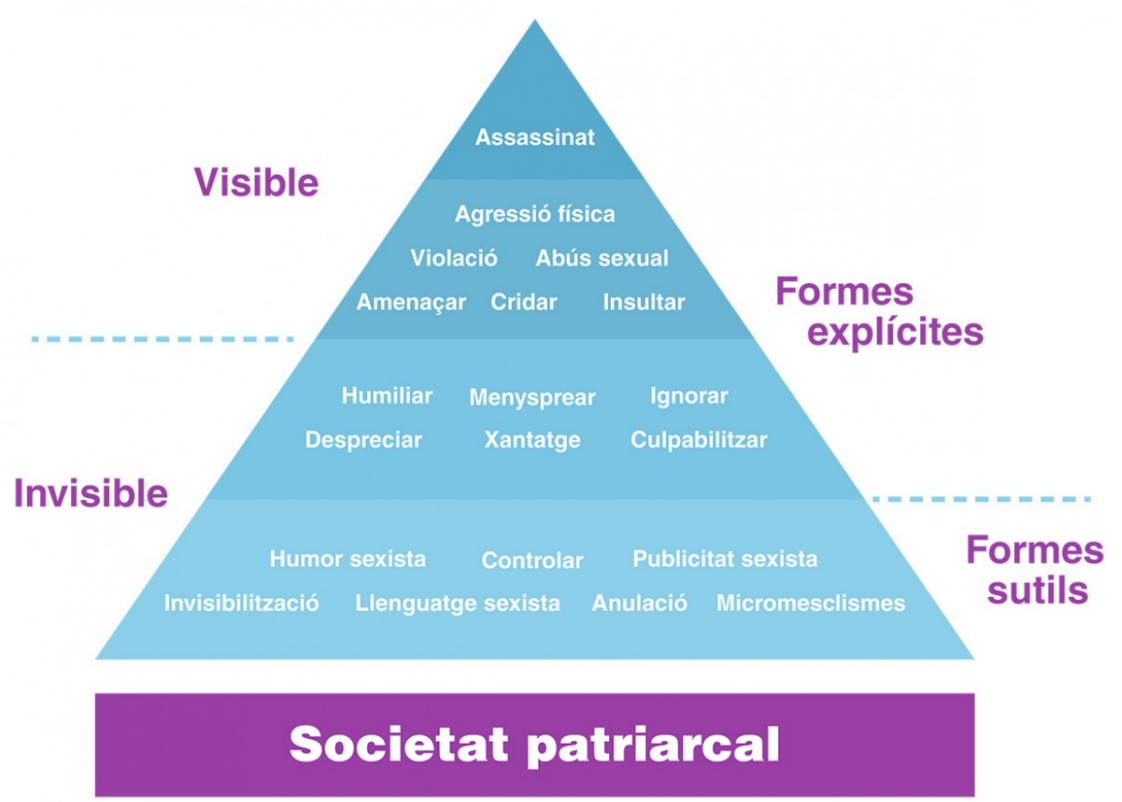
La Llei 1/2004 considera que «els poders públics no poden ser aliens a la violència de gènere, que constitueix un dels atacs més flagrants a drets fonamentals com la llibertat, la igualtat, la vida i la no discriminació». Cristina Cruz, regidora de Feminismes i LGTB de l'Ajuntament de Manresa, posa sobre la taula que és un «drama social i un problema de salut pública». Herrero,

hi afegeix que és «violència estructural, per erradicar-la fa cal un canvi des de la base i de les institucions» i insta a «parar-se a pensar com afecten homes i dones les polítiques que s'estan fent».

A l'Estat espanyol, segons la Llei 1/2004, només es considera violència de gènere «aquella exercida sobre les dones per part dels qui estan o han estat lligats a elles per relacions d'afectivitat»; és a dir, només si l'agressor és la parella o exparella de la víctima. Cruz puntualitza que «la parella és un dels àmbits» i és que la violència i el masclisme l'exerceixen coneguts o desconeguts. A més, cada cop més les relacions sexoafectives s'entenen més enllà de les relacions heteronormatives, que són les úniques que entén la llei espanyola, pel que fa a violència de gènere. Herrero puntualitza que les violències masclistes que es donen fora de l'àmbit de la parella «estan invisibilitzades».

La Llei 17/2020 només entén com a violència masclista la «produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloses les amenaces, les intimidacions i les coaccions». Però la violència contra les dones s'estén més enllà del que recull el DOGC i és que es pot materialitzar de moltes formes diferents, segons l'ONU, com poden ser: violència econòmica, dependència financera portada a l'extrem del control de recursos i d'oportunitats; violència psicològica, ús de la intimidació o les amenaces sobre causar dany físic o abandonament per forçar situacions de subordinació; violència emocional, minvar l'autoestima per aconseguir un sentiment d'inferioritat i aïllament; violència física, agredir físicament amb cops o privant assistència mèdica; violència sexual, coaccionar la parella per obligar-la a participar en actes sexuals de qualsevol mena sense el consentiment exprés de la víctima; violència digital, enviament de missatges o fotografies intimidatòries o publicació d'informació privada de la víctima; violència institucional, accions i omissions de les autoritats o el personal públic per impedir l'accés a polítiques públiques o a l'exercici de drets; tràfic de persones, adquisició i explotació, sovint sexual, de dones i nenes; feminicidis, assassinats i homicidis de dones pel fet de ser-ho o induccions al suïcidi; i violència vicària, assassinar als fills de la parella per causar un dolor profund a la mare.

La violència masclista sovint s'exemplifica amb la imatge d'un iceberg que, sens dubte, ofega moltes formes de masclisme amb el silenci. Tal com exposa Gemma Serra, professional de la Unitat de Treball Social de la Fundació Althaia, «els casos que arriben a l'hospital són com la punta de l'iceberg». Tot i això, una gràfica més acurada dels diferents tipus de violència que pateixen les dones dia a dia és una piràmide. Els feminicidis se situen a la punta, seguits dels tipus de violència més explícita, que se sostenen per formes invisibles de violència. Totes elles, tal com afirma Acció Lila «es recolzen en el patriarcat», que s'aplica a qualsevol àmbit, «les trobem arreu i en formes molt diverses».

Infografia de l'observatori Igualtat de Gènere de la UPC.

Per a la regidora Cruz ,«la manifestació més crua de la violència masclista són els feminicidis», però també les agressions sexuals, «totes les violacions són molt greus». Herrero remarca que «en els últims dos o tres anys la gent ha agafat més consciència de la violència sexual», que es dona generalment en entorns aparentment segurs per a les dones, com la pròpia casa, però també en espais d'oci. Serra assenyala que «els signes més evidents són els físics», però «molts cops el maltractament més greu és invisible, les dones el silencien perquè és molt difícil de demostrar».

Casanueva remarca que «hi ha violència que queda encoberta, costa de definir, perquè esta inserida dins de la nostra manera de ser i la nostra cultura». La mutilació genital, els matrimonis forçats i l'assetjament laboral «no estan dins l'imaginari de la gent quan es refereix a violència de gènere», segons Herrero. La violència vicària és un exemple clar de la invisibilització, «si la dona és víctima de violència, els fills i les filles també, directament o indirectament» i viceversa. Cal destacar que qualsevol situació en què una dona se senti agredida, vexada o increpada per un home, per la seva condició de dona, és violència masclista.

Dades

Fins al 17 de setembre de 2021, l'Estat espanyol comptabilitzava per a aquest any 35 víctimes mortals per violència masclista, vuit de les quals a Catalunya, i dos casos més en investigació. La Generalitat de Catalunya especifica 7 dones assassinades en mans de la parella, dues de les quals amb denúncia prèvia i una víctima mortal en l'àmbit familiar. Feminicidio.net, el 22 d'octubre de 2021, recull 67 víctimes de feminicidis i altres classes d'assassinats a dones. Els números tenen noms de dona, com la Jordina, que va ser assassinada a l'edat de 34 anys a Manresa el 14 d'abril en mans de la seva exparella. Cruz puntualitza que «va ser un cop molt dur per a tots».

Segons dades del Departament d'Interior, fins al 31 de juny de 2021, a Catalunya hi ha hagut set

matrimonis forçats, quatre dels quals amb dones menors d'edat, dues mutilacions genitals femenines i 1.232 delictes contra la llibertat i la indemnitat sexual de les dones.

Pel que fa a aquest tipus de delictes, a Espanya la justícia diferencia entre: agressió sexual, atemptat contra la llibertat sexual amb violència o intimidació; violacions, agressió sexual que consisteix en l'accés carnal per via vaginal, bucal o anal; abús sexual, sol·licitar atemptat contra la indemnitat sexual sense violència ni consentiment; i assetjament sexual, sol·licitud de favors de naturalesa sexual causant a la víctima una situació intimidatòria, humiliant o hostil.

Segons l'Institut Nacional d'Estadística, el 2020 es van condemnar 47 homes per agressió sexual, 7 homes per violació, 158 homes per abús sexual i 1 per assetjament sexual. A més, 175 homes van ser condemnats per abusos i agressions sexuals a menors de 16 anys. Els resultats mostren que es va condemnar el mateix any una dona per abús sexual, i dues per abusos i agressions sexuals a menors de 16 anys.

Les dades només conformen una part de la mostra visible de les conseqüències de la violència masclista. Els feminicidis són la màxima expressió d'aquesta violència, el 84% dels quals es produeixen al domicili de la víctima i el 79% de les dones assassinades eren mares. Amnistia Internacional entén com a «víctimes ocultes» totes aquelles dones que han patit violència masclista i que no estan comptabilitzades en les xifres oficials per motius com ara que l'agressor no era la parella o exparella sentimental. Alba Garcés, cap del grup regional d'atenció a la víctima de la regió policial central, comenta la dificultat de comptabilitzar tots els casos, perquè «sabem el que ens arriba, però hi ha casos que no arriben a la policia».

El 49% de les víctimes de delictes contra la llibertat i la indemnitat sexual són dones menors d'edat. En els últims anys, l'edat de les víctimes que denuncien ha disminuït. En dades recollides el 2021 pels Mossos d'Esquadra, la franja de 13 a 17 anys és la que més denúncies recull, seguida de la franja de 18 a 25. En tercer lloc es troba la franja dels 0 als 12 anys, que segons Garcés «a nivell d'estadística, ha augmentat exponencialment els últims anys». I en quart lloc la franja de 26 a 30 anys.

Fins al segon trimestre de 2021, el Departament d'Interior ha atès 6.533 víctimes de violència en la parella i 1.916 víctimes de violència en l'àmbit familiar. El Ministeri d'Interior, en un informe publicat al 2018, detalla que aproximadament el 40% dels delictes de violència sexual es produeixen a l'habitatge de la víctima i el 25% en espais oberts. Pel que fa a les víctimes, el 91% són dones.

Les denúncies a la policia són només una de les maneres que hi ha de comptabilitzar les víctimes de violència masclista, ja que les dones que pateixen violències masclistes poden adreçar-se també a serveis especialitzats com el SIE, Servei d'Intervenció Especialitzada en Violència Masclista, que des de l'inici de l'activitat a Manresa el febrer de 2020 fins al novembre del mateix any va atendre un total de 184 dones d'entre 35 i 50 anys majoritàriament. Des de fa 25 anys, Manresa també compta amb el Servei d'Informació i Atenció a la Dona (SIAD), organisme de l'Ajuntament encarregat de l'assessorament de les dones i detecció de violència masclista, que ha atès, fins al setembre de 2021, 217 dones, 34 de les quals per violència masclista i n'ha derivat 54 més al SIE.

Covid

La pandèmia ha agreujat la situació de les dones que pateixen violència sistèmica. «Durant els mesos de confinament hi va haver contenció per por de trobar-se desemparades», assegura Cruz. El SIE es va declarar servei essencial. Per tant, durant el confinament més estricte van poder obrir i es feien les primeres visites presencials. «Hi va haver molta feina, no per una gran quantitat de casos sinó per l'acompanyament gairebé setmanal de les dones», explica Herrero.

Pel que fa al confinament, «la pandèmia ha estat especialment dura per a les dones que convivien amb els seus agressors», explica Cruz, que destaca que les víctimes «intenten sigui com sigui buscar recursos per trobar suport». Es fa un seguiment de les dones que viuen amb els seus agressors i durant el confinament aquest servei es va intensificar a través de WhatsApp, Telegram, correu electrònic o «com es pactés amb la víctima», des de serveis com SIE i SIAD o des de Mossos.

Garcés destaca que «els casos greus van arribar igualment», però explica que els casos en què «es normalitza la violència, es va allargar la convivència i el problema». L'augment de denúncies va arribar amb el desconfinament, «quan l'agressor perdia el control de la dona». Herrero destaca la feina de divulgació per fer saber que «es podia sortir de casa per posar una denúncia» i campanyes com la que es va fer a les farmàcies. Va haver-hi un augment de trucades del 88% al telèfon d'atenció a la violència masclista de l'Institut Català de les Dones.

«En aquests moments també es veu la solidaritat de les persones», remarca Cruz, quan explica que veïns i veïnes que sospitaven d'algun cas de violència de gènere van trucar a la Policia Local durant els mesos de confinament.

Abús o violació?

Si ens centrem en la violència masclista més denunciada en els últims anys, gràcies a la valentia de tantes i tantes dones que han fet públics casos de violacions que malauradament han patit, el

debat sobre les violències sexuals no s'atura. No va ser fins al 2018 que es va revisar el Codi Penal espanyol, on ara es recull que tots els abusos sexuals seran considerats agressions sexuals. L'únic abús inherent en la violència masclista és l'abús de poder dels homes i les institucions que l'executen. Per a alguns, pot ser que el llenguatge no sigui tan important, però que aparegui abús en comptes d'agressió en una sentència judicial suposa una rebaixa substancial de les condemnes.

La nit del 26 d'octubre de 2016 es va cometre la violació en grup d'una noia de catorze anys per set homes d'entre 19 i 39 anys, un cas conegut com La Manada de Manresa. La sentència judicial condemnava cinc dels set homes per abús sexual i no per violació. Aquest fet va provocar reaccions a les xarxes i entre el col·lectiu feminista, que va organitzar concentracions amb consignes com ?No és abús, és violació'. La regidora Cruz reconeix que «arran del cas de La Manada es va comprovar que els protocols que hi havia no estaven prou definits en cas d'agressions sexuals i se'n va definir un de nou que s'ha aprovat recentment».

El Conveni del Consell d'Europa sobre Prevenció i Lluita Contra la Violència contra les Dones i la Violència Domèstica, conegut com a Conveni d'Istanbul, obliga als països signants a «penalitzar tot acte de caràcter sexual realitzat sense consentiment». Tot i això, només 11 dels 33 països consideren les relacions sexuals sense consentiment una violació, entre els quals no hi ha Espanya. Un fet destacable d'aquest text, és que a l'Article 3 recull que «el terme dona inclou les nenes menors de divuit anys», pel fet que, malauradament, l'edat no les exclou de la xacra que suposa la violència de gènere.

Aquest conveni destaca la violència domèstica d'entre el conjunt de violència contra les dones al preàmbul, on diu que «afecta les dones de manera desproporcionada». La violència domèstica s'entén en l'àmbit de la parella o exparella, i puntualitza, «hagin compartit o no domicili». Per tal de protegir al màxim la situació de les dones, el Conveni d'Istanbul remarca que «s'aplicarà en temps de pau i en situació de conflicte armat» per protegir les dones de situacions com l'ús del seu cos al camp de batalla o els crims d'honor.

La Llei 17/2020 entén les agressions sexuals com «ús de la violència física i sexual contra les dones determinada per l'ús premeditat del sexe com a arma per demostrar poder i abusar-ne». Defineix assetjament sexual com «qualsevol comportament verbal, no verbal o físic no desitjat d'índole sexual que tingui com a objectiu o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat i la llibertat d'una dona o de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest». En aquesta llei, que modifica la 5/2008, s'inclou per primer cop la necessitat del consentiment de la dona, definit com «la voluntat expressa, emmarcada en la llibertat sexual i en la dignitat de la persona, que dona pas a l'exercici de pràctiques sexuals i l'avala». A més, reconeix que «no hi ha consentiment si l'agressor crea unes condicions o s'aprofita d'un context que, directament o indirectament, imposin una pràctica sexual sense comptar amb la voluntat de la dona».

Tractament de la violència

«Parlar és un primer pas», apunta la terapeuta Casanueva. La denúncia és necessària, ja sigui en l'àmbit privat explicant el cas a persones de confiança, en l'àmbit social exposant-lo a les xarxes o en l'àmbit judicial, amb una denúncia formal a la policia. «És una opció de cada persona no denunciar» assegura Garcés, cap d'atenció a la víctima de la regió policial central, però recomana posar la denúncia per poder protegir la víctima «contra un delicte d'indemnitat sexual» per tal que pugui ser perseguible d'ofici. Sobretot en casos, no necessàriament de violència física o sexual, però en què hi hagi amenaces o intimidació sistèmica, «tot i no viure junts, sense una ordre que impedeixi la comunicació, la víctima tampoc no pot tallar del tot la relació i això li impedeix avançar per sortir del cercle de la violència». Segons Garcés, cal posar la denuncia i «la policia i els òrgans judicials ja decidirem en funció de cada cas les mesures que prenem».

Comissaria dels Mossos d'Esquadra de Manresa.

Pel que fa a les resolucions judicials, són habituals les ordres d'allunyament. Es poden controlar de diverses maneres. En primer lloc, que la víctima avisi a la policia si l'agressor incompleix l'ordre. En segon lloc, a través del programa Atenpro, que es sol·licita a través de serveis socials i que, segons Garcés, «seria com un botó de pànic, per avisar de manera immediata Mossos». És personal i intransferible de la víctima, «ja sabem qui pitja el botó i on està». Es fa servir també per casos de violència sistèmica. A Manresa, 62 dones fan servir Atenpro. I finalment amb unes polseres que geolocalitzen tant víctima com agressor i fan saltar una alerta a la policia en cas que l'agressor incompleixi l'ordre per tal que es pugui actuar de manera ràpida sense necessitat que sigui la víctima la que faci un avís.

El primer document de protocol per a violències sexuals de Manresa ja està elaborat i actualment es troba en procés d'aprovació per part de tots els agents que formen part del circuit comarcal. El protocol de l'abordatge de violències masclistes a les festes populars i espais públics d'oci nocturn a publicat el 2020, obliga a les organitzacions i persones que gestionin l'esdeveniment a formar-se sobre violències sexistes en espais d'oci i sobre l'aplicació del protocol. El circuit d'intervenció comença amb el Punt Lila o els Àngels de la Nit, seguits dels serveis sanitaris o personal d'entitats, i per últim els agents de seguretat. A més, es recull la pauta de què cal fer si la víctima de l'agressió vol o no posar la denúncia.

En casos d'agressions sexuals, Carmen Bergós, cap del Servei de Ginecologia i Obstètrica de la Fundació Althaia, explica el protocol dels serveis mèdics. Quan una dona arriba a Urgències, «és important que ho faci com més aviat millor, sense dutxar-se ni rentar la roba, per poder recollir proves». Es valora la dona de manera preferent i se la deriva al servei de ginecologia, on l'atén una llevadora especialitzada, en un entorn reservat i tranquil. Bergós comenta que a la víctima se li administra medicació contra malalties infeccioses i anticoncepció d'emergència. A més, se li fa un seguiment posterior per part de la Unitat de Malalties Infeccioses d'Althaia i una llevadora de l'ASSIR, organisme d'Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva. Posteriorment se la pot derivar a competències policials, de serveis socials o unitats de psicologia, si la dona ho requereix.

El Servei d'Intervenció Especialitzada (SIE), explica Herrero, professional de Dones Amb Empenta, és un servei de recuperació de violència masclista que atén casos en què «s'ha detectat que les dones pateixen violència o se'n té la sospita». Les dones que arriben al SIE normalment hi van derivades d'altres serveis, però també hi poden accedir per iniciativa pròpia. El servei es realitza amb «la dona al centre» i cap de les propostes que se li fan són d'obligat compliment, «si una dona diu que no està preparada per treballar, no es treballa, i ja es farà quan ella ho demani».

El procés al SIE comença amb una sessió d'acollida per conèixer la situació de la dona. A partir d'aquí es pacta amb ella quin programa necessita: el socioeducatiu, amb les treballadores i educadores socials; el jurídic, d'assessorament i acompanyament amb la jurista; el programa psicològic d'atenció sense límit; i la part infantojuvenil, en què es tracta amb els fills i filles de dones víctimes de violència o menors d'edat que han patit violència de forma directa, «sobretot amb noies joves», apunta Herrero. A més, el SIE compta amb un servei d'acompanyament familiar, on es fa un assessorament puntual, també a homes que tenen relació amb una dona en situació de violència.

Pel que fa als i les menors víctimes, el protocol del SIE té algunes variacions. «Depenent de l'edat, és necessari el consentiment dels pares o tutors legals». Herrero destaca que es treballa la vergonya o la por d'explicar el problema a casa i es desculpablilitza la víctima «Hi ha famílies molt diverses i, si es creu que explicar-ho pot perjudicar la víctima encara més, treballem per gestionar-ho». Generalment la menor sempre troba suport en algun adult de confiança.

En relació als fills i filles de les víctimes, al SIE segueixen uns criteris depenent del cas, Herrero en posa un exemple: «No té sentit atendre una criatura que viu en un ambient de violència i treballar la recuperació de la violència si encara no ha sortit d'aquest entorn, fet que pot comportar un patiment extra de responsabilitat que no és real».

VIOLÈNCIA MASCLISTA
ON DEMANAR AJUDA

112
Telèfon d'emergències
24 h

601 001 122
WhatsApp Atenció Víctima Mossos d'Esquadra
24 h

mossos d'esquadra

mossos.atenciovictimes@gencat.cat
Atenció Víctima Mossos d'Esquadra
24 h

Comissaria
Qualsevol comissaria recull la denúncia
24 h

900 900 120
Línia d'atenció contra la violència masclista
Confidencial i gratuïta
(Institut Català de les Dones)
24 h

936 289 198
Muralla del Carme, 22-24, 1r 5a
sie.catalunya.central.manresa@gencat.cat
SIE (Servei d'Intervenció Especialitzada) Manresa

938 752 310
Canal 6, 1r
siad@ajmanresa.cat
SIAD (Servei d'Informació i Atenció a les Dones) Manresa
i
SAI (Servei d'Atenció Integral LGTBI) Manresa

936 930 363
Serveis Socials
Consell Comarcal del Bages

938 787 398
CAP Bages
Soler i March, 6
ASSIR (Atenció a la salut sexual i reproductiva)
Bages-Solsonès

Els SIAD (Serveis d'Informació i Atenció a la Dona) inicialment no estaven pensats per assumir la gestió de casos de violència masclista, sinó centrats en informació a la dona i tasques de sensibilització de la població. Però, «sobretot fora de l'àrea metropolitana, els SIAD s'han vist obligats a tractar aquests temes pel fet que eren l'òrgan més preparat», puntualitza Herrero. Aquesta tasca d'ajut i suport a les víctimes de violència es duu a terme al SIE, que des de febrer de 2020 actua a Manresa en col·laboració amb el d'Igualada, obert fa aproximadament deu anys i fins fa poc referent a la Catalunya Central.

A partir de la inauguració del SIE a la ciutat, tots els casos de violència s'hi deriven, amb l'excepció dels que ja estan des de fa anys gestionats des del SIAD, en què les dones, segons explica Herrero, «poden escollir, depenent del moment en que es troben de la recuperació, continuar amb el SIAD o passar al SIE». Un dels avantatges del SIE és la capacitat de fer un acompanyament integral, ja que són un total de deu professionals que treballen de manera interdisciplinària. En els casos en què s'ha dut a terme la derivació des del SIAD al SIE, s'ha treballat amb sessions conjuntes per garantir l'acompanyament en un espai segur per a les dones.

Les denuncies es poden produir per un cas greu que serveix com a detonant, per iniciativa pròpia de la víctima o derivades de serveis mèdics o d'atenció a la dona com SIAD o SIE. Garcés afegeix que «no és gaire habitual, però també ens trobem casos en què denuncia la família». En alguns casos, també pot fer la denúncia una institució o pot ser que una patrulla es trobi *in situ* amb l'agressió i porti la víctima a denunciar a comissaria. No hi ha límit de temps per posar la denúncia, «a nivell policial no hi ha cap problema», explica Garcés, que diu que hi ha casos de persones que en la infantesa van patir abusos i ho denuncien quan ja són majors d'edat. Garcés puntualitza que «a nivell judicial, cal tenir en compte les prescripcions dels delictes». En aquest punt, a nivell policial, l'acompanyament és el mateix en una denúncia immediata dels fets com en una de fa trenta anys. Des del moment de la denúncia, la víctima té dret a un advocat d'ofici especialitzat i se li fa un seguiment durant tot el temps que pugui durar la mesura aplicada pel jutge; «això pot durar uns dos o tres anys». S'acorda com contactar amb la víctima i «també la temporalitat». A més, a través de l'oficina d'atenció a les víctimes del delicte de justícia es fa un seguiment de l'agressor per informar i/o protegir la víctima un cop aplicada la resolució judicial, per exemple en casos de sortida de la presó.

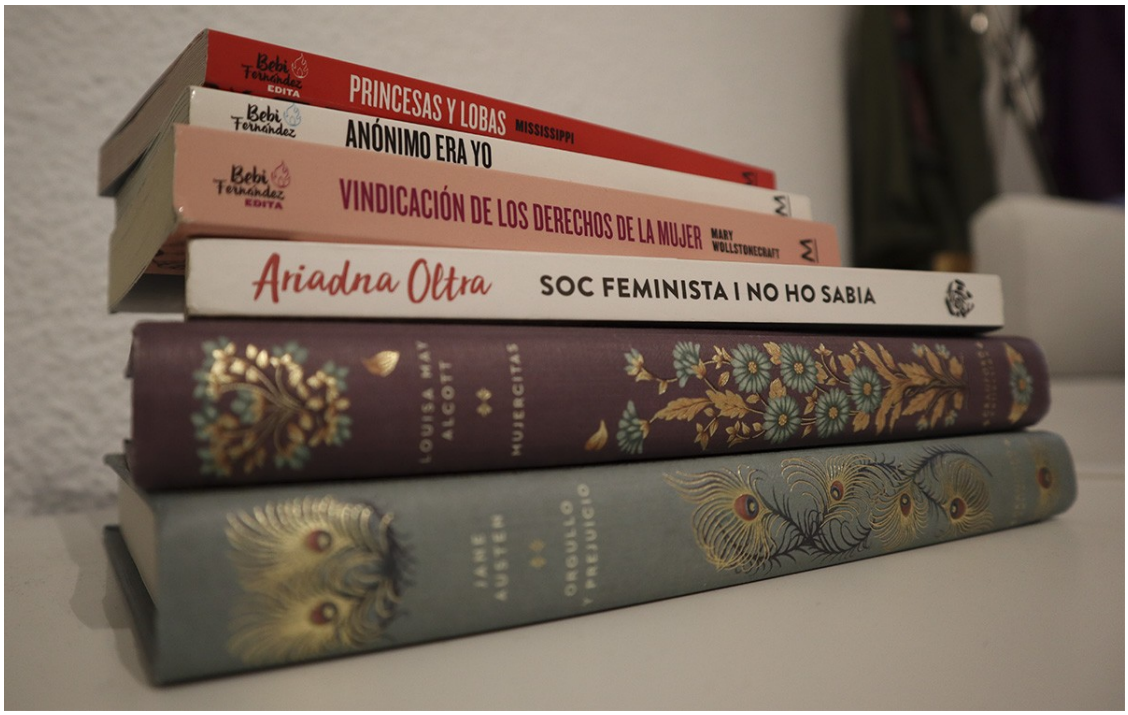
Els motius per no denunciar són diversos, Garcés alerta que «hi ha casos de víctimes que infravaloren el risc que corren». El sentiment de culpabilitat, la vergonya i «la manca de coneixement sobre el consentiment i el desig», segons Herrero, han propiciat que la gran majoria de violències masclistes no es denunciïn. En els últims anys, però, cada cop més dones exposen els seus casos. Garcés destaca que un dels motius, deixant de banda la gravetat dels fets, és per «no voler que aquella persona torni a agredir o a fer el mateix a una altra». El fet de denunciar un cas de violència de gènere també facilita que els serveis assistencials puguin facilitar una sèrie d'ajuts i recursos dedicats específicament a víctimes i els seus fills i filles.

Sensibilitat i sensibilització

La sensibilitat envers les violències masclistes cada cop és més gran, sobretot per part de dones. Malauradament, encara hi ha una part de la societat que defuig el problema del masclisme. Segons el Baròmetre de Joventut i Gènere 2021 de la FAD, un de cada cinc homes joves o adolescents consideren que la «violència de gènere no existeix i és només un invent ideològic». La regidora Cruz assegura que «no hi ha hagut mai la sensibilitat que hi ha ara amb la violència masclista i això és un fet que cal destacar, però és molt més evident encara en dones que en homes i cal treballar-ho».

És important que no es normalitzi la situació de desigualtat, posar el focus en l'agressor i no tant en la víctima. Donar visibilitat als micromasclismes és clau per tal que, com diu Cruz, «les persones siguin conscients de la violència que estan exercint i puguin deixar de fer-ho».

En aquesta línia, la tasca del SIAD és clau. A banda d'assessorament, també ofereix un ampli ventall de recursos o serveis que poden necessitar les dones en la vida quotidiana, com trobar feina o garantir un alimentació bàsica per a elles i les seves famílies. A través del SIAD, que actua com a «braç executor de moltes de les polítiques que es fan des de l'Ajuntament», segons Cruz, s'aborda la sensibilització comunitària de les violències masclistes a través de formacions i campanyes com SIAD als Barris, per crear una xarxa de suport als comerços i Dona i Salut, per conscienciar sobre l'exclusió de les dones dels estudis sobre salut. A més d'*Estima la Nit*, contra les violències en espais d'oci nocturn.

El col·lectiu Acció Lila considera que «construir un món diferent és una urgència» i treballa en la sensibilització de les violències masclistes a través de campanyes «amb l'objectiu de posar la problemàtica sobre la taula i en última instància reduir-la i eliminar-la». Alguns exemples són *Les nostres regles*, per «visibilitzar i desestigmatitzar la menstruació, i *No ens deixen*, per denunciar la manca d'avortaments quirúrgics a la Catalunya Central. La campanya *Ni a tu ni a ningú*, presentada a principi del mes d'octubre, «busca sensibilitzar sobre la violència masclista i donar eines per combatre-la», com per exemple un test a través d'Instagram sobre què fer en situacions d'assetjament o agressió. Paral·lelament a les campanyes, Acció Lila organitza actes com xerrades, tallers i tertúlies, entre d'altres.

La sensibilització i les campanyes que s'han fet i que se segueixen fent promouen un augment de coneixement sobre la violència masclista. Herrero considera que «no és que hi hagi més casos, probablement hi ha els mateixos, però ara en parlem i això és molt positiu».

El Nord de la Dona és una entitat situada al barri de la Balconada a Manresa, dedicada a impartir tallers per *empoderar* la dona, donar eines i crear un espai segur per expressar-se i sessions de teràpia per a gestió emocional. Casanueva remarca que «és enriquidor veure com un grup de dones comparteixen experiències i s'alliberen d'un pes». Posa èmfasi en la necessitat d'empoderar-se perquè «com més seguretat en una mateixa i més autoestima es té, els propis

valors canvien».

La Delegació del Govern d'Espanya contra la Violència de Gènere recorda que en la segona Conferència Mundial sobre la Condició Jurídica i Social de la Dona ja s'establia la violència cap a les dones com «el crim més silenciat del món». No és estrany, en una societat patriarcal on s'infantilitza i es tracta les dones com a éssers inferiors, destinades a servir els homes, com ja apuntava Mary Wallstonecraft en el seu llibre *Vindicación de los derechos de la mujer*, el 1792, amb frases com «Eduqueu les dones com als homes. Aquest és l'objectiu que jo proposo. No desitjo que tinguin poder sobre ells, sinó sobre elles mateixes».

En l'educació és on recau la responsabilitat d'una societat feminista. Casanueva defensa que «on s'ha d'entrar és a la base, a les escoles, per normalitzar-ho» i proposa «transportar a l'aula el debat sobre les desigualtats del dia a dia». Cruz destaca la importància de l'educació sexoafectiva «des de primeres edats i durant tota la vida» per «conèixer els cossos, marcar límits i evitar les relacions abusives». A més, es lamenta que «no hi ha referents femenins» i els masculins, malauradament, es basen en tòpics com «ser agressius i durs». Aquest fet propicia la submissió femenina, la sensació de vulnerabilitat i indefensió de les dones, que segons Cruz «també aprenem, per això cal la coeducació». Herrero posa l'accent en la tasca de «continuar amb els tallers a les escoles, però és necessari fer canvis més estructurals sobretot en la institució, aplicats a tots els àmbits de manera transversal».

Herrero puntualitza que «per eliminar les violències masclistes hi ha de ser tota la ciutadania, no només les dones». Acció Lila considera que «cal trencar amb la impunitat dels agressors» i convida a reflexionar sobre com abordar la problemàtica. L'educació des de les primeres edats a través de la coeducació, amb referents positius i diversos, és la base per a una societat feminista amb mirada crítica. L'empoderament femení és necessari per incloure les dones de manera transversal en els diferents àmbits de la societat. Com afirma l'escriptora i diputada Jenn Díaz, «si ets dona, no importa el camí que triïs: dins el patriarcat, l'has cagat segur». I és que les dones es jutgen a elles mateixes i s'exigeixen uns màxims inassolibles propiciats pel masclisme. El masclisme es pateix cada dia i cal molt més que el 25N per acabar amb la violència contra les dones.

Foto: Francesc Rubí.